

культурну цінність, може бути знищена або істотно пошкоджена внаслідок недбалого ставлення обдаровуваного до неї. Якщо дарувальник виявить факти недбалого ставлення до зазначених речей, він має вимагати розірвання договору в односторонньому порядку. Дарувальник має право вимагати розірвання договору, якщо на момент висування вимоги дарунок є збереженим, тобто якщо подароване майно зберігалось в обдаровуваного.

Отримані обдаровуваним плоди, доходи від речі залишаються у нього. Якщо ж річ була відчужена третій особі, то її повернення не є можливим. Але при доведеній вині обдаровуваного у відчуженні або знищенні речі з метою запобігти її поверненню дарувальнику можливий позов про відшкодування за заподіяння шкоди.

До вимог про розірвання договору дарування застосовується позовна давність в один рік [1.с.155], яка слугує зміцненню договірної дисципліни, стимулює активність учасників цивільного обігу щодо здійснення їх прав і обов'язків, а також посилює контроль за виконанням зобов'язань.

Література

1. Цивільний кодекс України. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. :Велес, 2010. – 272 с.
2. Коссака В.М., Бек Ю.Б., Богдан Й.Г. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України /. – К.: Істина, 2011. – 975 с.
3. Римское частное право : учеб. / [под ред. проф. И. Б. Новицкого и проф. И. С. Перетерского]. – М., 1996
4. Мейер Д. И. Русское гражданское право : В 2-х ч. по испр. и доп. 8-му изд., 1902. / Д. И. Мейер. – Ч. 1. – М., 1997 (Классика российской цивилистики). Режим доступа: [http://uf.kgsu.ru/lib/doc.php? path=Kafedra%20GPD/Grajdanskoe%20pravo/Uchebniki,%20posobiya,%20lekcii/Meyer%20D.I.%20Russkoe%20grajdanskoe%20pravo.DOC](http://uf.kgsu.ru/lib/doc.php?path=Kafedra%20GPD/Grajdanskoe%20pravo/Uchebniki,%20posobiya,%20lekcii/Meyer%20D.I.%20Russkoe%20grajdanskoe%20pravo.DOC)

Гайдар В.О.,
студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Білоусов В.М., старший викладач

ІСТОРИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПОНЯТТЯ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ

Розробка нових наукових концепцій такої складної економіко-правової категорії, як юридична особа, неможлива без опори на багаторічний досвід дослідження зазначеної проблеми у вітчизняній та зарубіжній юридичній літературі. Тому, аналіз історії поняття юридичної особи в умовах, коли існує необхідність приведення правової надбудови у відповідність з новими економічними реаліями, має безпосереднє практичне значення.

В часи Стародавнього Риму існувало поняття "союз" (корпорація) в публічному, а поняття особи – тільки у владному праві. Оскільки союзи мали майнові інтереси і брали участь у майновому обороті (тобто виступали об'єктами приватного права), римське право прирівнювало їх правове положення до осіб, а категорія юридичної особи не використовувалася зовсім.

Середньовічні глоссатори розробляли поняття корпорації (*universitas*) як союзу, визнаного державою в якості суб'єкта права, а їх наступники, каноністами, розрізняли у зв'язку з цим поняття "особа" і "людина" і починали міркувати про природу цієї особи. Одне з перших тлумачень поняття юридичної особи дав папа Інокентій IV. Він писав у 1245 р.: "Юридична особа існує лише в понятті і завдяки фікції, вона не обдарована тілом, а значить, не володіє волею. Діяти можуть лише члени, але не сама корпорація, тому корпорація не може ні зробити злочину, ані бути відлучена від церкви"[1].

Французька буржуазна революція 1789 р., борючись з станово-цеховим пристроєм феодального суспільства і бажаючи забезпечити торжество принципу індивідуальної свободи, заборонила будь-які корпорації, утворені за професійною ознакою, і зберегла дозвільний порядок утворення корпорацій, що переслідують мету отримання прибутку. При цьому було суттєво обмежено кількість організаційно-правових форм останніх. Таким чином, категорія юридичної особи на кілька десятирічків випала з наукового обороту і не застосовувалася в законодавстві.

Перше капітальне наукове дослідження поняття юридичної особи було здійснено Ф.К. Савіні в середині XIX ст. і ввійшло в історію під назвою "теорія фікції (уособлення)". Вона була сприйнята законодавством і в той же час піддалася критиці з боку юристів. Слабкі сторони цієї теорії очевидні: до фікції вдаються лише внаслідок тимчасової відсутності у юриспруденції достатніх технічних засобів. Проте вона породила ряд інших доктрин, які так чи інакше використовують для пояснення поняття юридичної особи. До їхнього числа відноситься ідея уособлення майна К. Белана (майно, яке служить певній цілі, для користі людей, відіграє через дії представників роль особи).

Особливе місце в доктринах юридичної особи займає концепція її існування як реального суб'єкта реальних суспільних відносин, яка набула поширення у Німеччині і Франції. Засновник органічної теорії юридичної особи О. Гірке стверджував, що юридична особа – це особливий тілесно-духовний, реально існуючий організм, на який держава впливає. Органічна теорія виходить з того, що всі колективності є юридичними особами. Усяка юридична особа потребує волі для здійснення своїх прав, але тим часом реальна воля існує тільки у людини. В такій побудові саме орган є не чим іншим, як індивід, що передає назовні волю колективної особи. Колективність в юридичному сенсі є ніщо без своїх органів.

Стосовно періоду радянської економічної історії виділяються кілька точок зору на природу державного юридичної особи. Теорія держави (С.І.Аскназій) виходить з того, що за кожною юридичною особою стоїть держава як всенародно організований колектив. За кожним підприємством виявляється один і той же суб'єкт, однак не в єдності всіх своїх функцій, а що організує саме цю ділянку роботи. Теорія директора (Ю. К. Толстой) ґрунтується на тому, що за юридичною особою стоять: 1) держава як єдиний і єдиний власник наданого держоргану майна; 2) відповідальний керівник держоргану, що одержує від держави засоби виробництва та інше майно і, не стаючи його власником, він утверджується як уповноважений держави з управління цим майном відповідно до планів, затверджених державою "[2]. Теорія соціальної реальності (Н. Г. Александров, Д. М. Генкин та ін) встановлює визнання юридичної особи такою ж соціальною реальністю, який є інші суб'єкти права. Теорія колективу (А. В. Венедиктов) базується на тому, що в основі цивільної правосуб'єктності держорганів лежить не тільки єдність державної соціалістичної власності, а й оперативне управління її складовими частинами.

Оперативне управління майном підприємства здійснюється не тільки призначаються державою керівником, а й колективом державного органу, тому що саме в його діях втілюється діяльність державного юридичної особи "[3]. Водночас майже всі вони так чи інакше вплинули на зміст норм цивільного законодавства, більшість з яких донині є чинними в Україні. Однак спільним (і головним) недоліком наведених теорій було те, що вони розроблялися в умовах одержавлення економіки, коли домінуюча роль у цивільних відносинах належала державним організаціям.

Сучасне українське законодавство, згідно ст. 80 ЦК України, визначає, що юридичною особою є організація, створена і зареєстрована у встановленому законом порядку, наділена цивільною правоздатністю і дієздатністю, яка може бути позивачем і відповідачем у суді. Але до сьогодні існують дискусії з приводу розширення правосуб'єктності юридичної особи.

Література

1. Герваген Л. Розвиток вчення про юридичну особу/ Л. Герваген. – СПб., –2007. – С. 11-12.
2. Іоффе О.С. Розвиток цивілістичної думки в СРСР/ О.С.Іоффе. – Ч.1.Л., – 2002. – С. 33-35.
3. Толстой Ю.К. Зміст і цивільно-правовий захист права власності в СРСР/ Ю.К.Толстой. – Л . – 1955. – С. 88-89.

УДК 347(043.2)

Грабошук Я.Е.,
студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Білоусов В.М., старший викладач

ДЕЯКІ ПИТАННЯ СПАДКОВИХ ПРАВОВІДНОСИН

Спадкове право надає можливість кожному громадянину розпорядитись своїм майном на випадок смерті, визначивши в заповіті його долю. Отже, воно безпосередньо спрямоване на захист особистих інтересів громадян, адже багатьом не байдуже, до кого перейде належне їм майно після їх смерті. Водночас спадкове право всіяко захищає інтереси членів сім'ї померлого (особливо неповнолітніх та непрацездатних членів), сприяючи цим зміцненню сім'ї [3].